

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03.03.2022 № 2117-IX. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ : Дакор, 2019. 1384 с.

Шевченко Таїсія Віталіївна,
старший викладач кафедри кримінально-
правових дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОБСТАВИН, ЯКІ ОБТЯЖУЮТЬ ПОКАРАННЯ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах введення воєнного стану в державі з 24 лютого 2022 року до КК України внесені зміни, пов'язані зі зміною кваліфікуючих ознак вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Загальна норма обтяження покарання передбачена п. 11 ст. 67 КК України вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій.

Аналіз Особливої частини КК України, статті в яких зазначено кваліфікуючу ознаку з використанням «воєнного стану» у період з 24 лютого до 14 квітня 2022 року: ч. 2 ст. 111 Державна зрада; ч. 2 ст. 113 Диверсія; ч. 2 ст. 114-2 Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану; ч. 4 ст. 185 Крадіжка; ч. 4 ст. 186 Грабіж; ч. 4 ст. 187 Розбій; ч. 4 ст. 189 Вимагання; ч. 4 ст. 191 Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем; ч. 3 ст. 201². Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; ч. 5 ст. 361 Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж. Крім того, до Розділу XIX Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) у період з 2015 по 2018 роки були додана кваліфікуюча ознака вчинені в умовах воєнного стану, а саме: ч. 3, 4

ст. 402; ч. 2, 3 ст. 403; ч. 3, 4 ст. 404; ч. 3, 4 ст. 405; ч. 4, 5 ст. 407; ч. 3, 4 ст. 408; ч. 3, 4 ст. 409; ч. 3, 4 ст. 410; ч. 3, 4 ст. 411; ч. 2, 3 ст. 413; ч. 2, 3 ст. 418; ч. 2, 3 ст. 419; ч. 2, 3 ст. 421; ч. 3, 4 ст. 425; ч. 3, 4 ст. 426; ч. 3, 4 ст. 426⁻¹; ч. 2, 3 ст. 428; ст. 435 [1].

Що стосується покарання, то можемо зазначити, що крадіжка вчинені в умовах воєнного стану кваліфікується за ч. 4 ст. 185 КК, санкція якої передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк п'яти до восьми років. За вчинення грабежу (ч. 4 ст. 186 КК) відповідно від семи до десяти років, за вчинення розбою (ч. 4 ст. 187 КК) від восьми до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна; за ч. 5 ст. 361 КК передбачена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років позбавлення волі з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Так за офіційними статистичними даними Офісу Генерального прокурора за березень 2022 року всього вчинено Однак, окрім вказаних статей із Особливої частини КК України Станом на березень 2022 року в Україні зареєстровано 84 271 кримінальних правопорушень, так за той же період у 2021 їх кількість склала – 106 558, в тому числі проти життя та здоров'я – 12 914, у 2021 – 11 961; проти волі, честі та гідності особи в 2022 – 226, в 2021 – 269; проти статевої свободи та статевої недоторканості -166, в 2021 році – 260; проти довкілля в 2022 році – 1205 (1302). Станом на 1 квітня 2022 року загальна кількість облікованих кримінальних правопорушень в Україні склала – 101 853. За той же період у 2021 році загальна кількість облікованих кримінальних правопорушень склала – 137 312. У 2022 році кількість вчинених кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи – 14 702, за той же період у 2021 – 14 822. Кількість кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності – 689, натомість у 2021 році – 346. Кількість кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості у 2022 році склала – 207, у 2021 – 348. Кількість кримінальних правопорушень проти довкілля – 1463, у 2021 році – 2 133 [2].

Так, ми можемо побачити, що порівняно з минулим роком за деякими показниками майже в два рази збільшилась кількість вчинених кримінальних правопорушень, наприклад: проти волі, честі та гідності. Однак, необхідно врахувати таку обставину, що у зв'язку з тимчасовою окупацією частини України на разі неможливо точно встановити стан злочинності в Україні. Особливо кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканості та інші кримінальні правопорушення. Всі кримінальні

правопорушення вчиняються під час дії воєнного стану, тому потребують або відповідної кваліфікації, або посилання на п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України врахувавши як обтяжуючу обставину.

Визначення *воєнного стану* - це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Як кваліфікуюча ознака, яка зазначена в перелічених статтях КК України вказується саме, як «вчинене кримінальне правопорушення в умовах воєнного стану», тобто це такі певні обставини, чинники за яких настає відповідна кваліфікація. Обтяжуюча обставина, передбачена п. 11 ч. 1 ст. 67 КК законодавець зазначає як «з використанням умов воєнного стану». За такої трактовки обтяжуюча обставина застосовується, коли винна особа *умисно* використовує воєнний стан. Умисно означає, що винна особа усвідомлювала, діє воєнний стан, усвідомлювала, що вона саме під час вчинення кримінального правопорушення використовує умови, які склались в результаті воєнного стану, при цьому розуміє, що настануть суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання. Таким чином не всі вчинені кримінальні правопорушення під час воєнного стану можуть бути враховані як обтяжуюча обставина за п. 11 ст. 67 КК України.

Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 67 КК суд, установивши наявність зазначених у пунктах 2, 6, 7, 9, 10, 12 ч. 1 цієї статті обтяжуючих обставин, зобов'язаний навести їх у вироку та врахувати при призначенні покарання. Обставини, передбачені пунктами 1, 3, 4, 5, 8, 11, 13 ч. 1 ст. 67 КК, суд залежно від конкретних обставин справи (зокрема, за відсутності зв'язку якоїсь із названих у цих пунктах обставин зі злочином) вправі не визнати обтяжуючими, навівши у вироку відповідні мотиви [4].

Міра впливу обставин, які обтяжують покарання, залежить від їх прояву у вчиненому злочині та впливу на ступінь тяжкості вчиненого злочину та (або) особи винного. Встановити вплив обставини, яка

обтяжує покарання, може тільки суд та тільки щодо конкретної особи [5, с. 14–15].

Тож, така трактовка законодавцем п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України та підстави, які передбачені в ч. 2 ст. 67 КК необов'язковість застосування такої норми може привести до незастосування судами обтяжуючої обставини, що в свою чергу має правові наслідки. Тому варто внести зміни до ч. 2 ст. 67 КК, як обов'язкову ознаку до вказаного переліку обтяжуючих обставин.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за березень, квітень 2022; березень, квітень 2021 року. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrova-i-krimi-na-l-pravoporushe-na-ya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvana-ya-2>.

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

4. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Верховного суду України від 24.10.2003 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text>.

5. Федорчук І.М. Обставини, які обтяжують покарання за кримінальним правом України : автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Львів. 2010. 19 с.

Яценко Андрій Миколайович,

професор кафедри кримінального права
і кримінології факультету № 1 Харківського
національного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАОХОЧЕННЯ (СТИМУЛЮВАННЯ) ПОЗИТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ ЗА ОКРЕМИМИ НОРМАМИ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КК УКРАЇНИ

У зв'язку з військовою агресією проти України, підло та підступно розпочатою РФ, вітчизняним законодавцем прийнята низка законодавчих положень до КК України щодо криміналізації нових кримінальних порушень, підвищення ступеня суворості кримінальної відповідальності за вчинення окремих вже наявних кримінальних правопорушень, а також